

Gammalsvenskbygärningar

av Karl-Erik Tysk

I mitt förra julbrev, kära vänner, skrev jag om något av det som gjordes i Gammalsvenskby i Ukraina 2003. I år ger jag er ytterligare några glimtar från det land som aposteln Andreas fick sig särskilt anförtrött. Inte minst är landet aktuellt med tanke på det som händer där just nu. Vi är många som hoppas på att Ukraina skall bli ett exempel på att man kan överbrygga klyftan mellan det bysantinska och det romerska Europa, nu när relikerna efter Gregorios av Nazians och Johannes Chrysostomos återlämnats till patriarken i Konstantinopel.

Under det här året har jag hittills varit i Gammalsvenskby tre gånger. Första gången kom vi med buss i juli med fyrtiofem personer via färjan över Östersjön och Polen. Som vanligt hann vi med ett besök i Kiev med Petjerskaja Lavra, det berömda grottklostret. Vi tillbringade några intensiva dagar i byn med gudstjänster i både den tyska och den gamla svenska kyrkan och en stor fest, denna gång på barnhemmet, därför att vädret till en början inte ville tillåta en motsvarande strandfest som vid förra besöket.

Tredje gången reste Staffan Beijer och jag, som vanligt numera, i september för att fira gudstjänst och hälsa på församlingsbor.

Fredagen den 30 juli

Andra gången jag var i Ukraina kom jag i ett helt annat ärende än vanligt. Jag fick vara med om några verkligt unika händelser. Det var i slutet av juli. Carl Sturén, verkställande direktör i företaget Chumak, skulle gifta sig med Tatjana Pashenko, en gudomligt vacker gymnastikdirektör. Det var ett annorlunda privilegium att få viga dem. Aldrig har jag väl varit med om ett bröllop av det slaget! Efter att ha landat med charterplanet från Kiev på den öde flygplatsen i Cherson transporterades vi med buss till Nova Kachovka. Före oss körde hela vägen en polisbil som skickligt prejade ner mötande trafikanter i diket för att vi på snabbast möjliga sätt skulle nå vårt mål. Förundrade följde vi vår eskorterande bils förhävanden.

Väl framme var det dags för övning i trädgården till den överdådiga direktörsvillan vid stranden av Dnjepr. Halva gräsmattan var i färd med att täckas av ett golv. På den andra halvan restes tält för bröllopsmiddagen och ett utekök, där maten skulle lagas. Ett myller av människor hade förvandlat området till en formidabel myrstack där var och en trots röran tycktes veta exakt vad som behövdes göras. Ovanpå trägolvet lades en grön matta som skarvades så skickligt att den verkade gjuten i ett stycke. Stolarna som de hundra gästerna skulle sitta på liknade efter en stund möblemanget i en tronsal. I enas hörnet byggdes en scen.

Lördagen den 31 juli

På bröllopsdagens morgon gjorde Lolo Sturén och jag ett besök i Gammalsvenskby för att förbereda söndagen evenemang där. Vi övertalade Emil Norberg att vara klar vid tolvtiden så att vi skulle kunna ta med honom till kyrkan. Och

Väl tillbaka i trädgården vid Dnjepr var det dags för ytterligare några övningar. Barnkören från Gammalsvenskby hade anlänt och ljudanläggningen trimmades in. Programmet finslipades och värmen steg, medan molnet i fjärran skockades sig. Det regnade på andra håll i Ukraina och ibland lyckades någon kasta en regnskugga över våra sinnen.

Vigseln närmade sig och bröllopgästerna höll på att anlända. Men brudens var ännu inte klar. Strax före klockan fyra meddelades att sminkningen skulle ta ytterligare någon timma i anspråk.

Rejält försenad med punkligt klockan fyra, svensk tid, kunde vigselakten ta sin början.

Som väntat gick allt bättre än på övningen, nästan helt perfekt, 99, 99 % för att tala i gamla östeuropeiska termer. Barnkören och den ukrainske sångaren Oleksandr Ponomarjov, Ukrainas eurovisionsschlagerrepresentant 2003 sjöng, Karl och Tatjana sade ”ja” och solen flödade från den inte helt molnfria himlen.

Efter vigsel gjorde brudparet en båttur på Dnjepr för att efter någon halvtimme återvända till den överdådiga festmiddagen. Sedan fortsatte firandet hela natten med dans, uppträden och ett storslaget fyrverkeri som lämnade till och med den gamla stockholmska vattenfestivalens arrangemang långt i bakgrunden.

Tatjana och Carl vid bröllopsmiddagen

Söndag den 1 augusti

På söndagen lyckades några tappra festdeltagare ta sig till Gammalsvenskby för söndagens invigning av den ståtliga minnessten som Lolo Sturén låtit resa över dem som försvann under Stalins utrensningar 1937-1938. Det var meningen att vi skulle sända invigningen till högmässan i Roma kyrka på Gotland, där man firade 75-årsminnet av svenskbybornas ankomst till Sverige den 1 augusti 1929. Men till skillnad från dagen innan lyckades vi inte upprätta någon gångbar förbindelse.

Emil var på plats i rullstol och för tillfället på ett strålande humör. Det var hans ursprungliga önskan som nu hade förverkligats. Under många år hade han talat om ett sådant minnesmärke. Hans egen far, Simon Greisson Norberg, var en av dem som försvann. Damkören sjöng och Emil deltog i sången som aldrig förr. Dessutom var han på sitt bästa berättarhumör. En gång blev han avbruten och någon ville att han snabbare skulle komma till saken. Men Emil avvisade överlägset det förslaget: ”Lugn, jag kommer strax dit.” Nu står stenen där, kanske det skönaste som Gammalsvenskby för närvarande kan uppvisa.

Efteråt vilade vi ut på en segelklubb i Nova Kachovka alldeles som om det hade varit hämtat ur en amerikansk film. Den ena maträtten efter den andre serverades, schaschlik och piggvar i ett enda virrvarr, Bloody Mary ur en ofantlig bål, glass, kaffe eller vad man behagade. Den som ville kunde omväxlande dega i någon av poolerna eller åka vattenskidor på Dnjepr, spela tennis, prata eller bara sova.

Emil Norberg i berättartagen omgiven av bybor och gäster

Måndagen den 2 augusti

På måndagen var jag åter i byn och kunde hälsa på mins vänner och på tisdagen var det dags att med eskort återvända till Cherson för vidare transport mot Kiev och Sverige. Ett tack till alla i Gammalsvenskby som under det här året gjort mina besök så innehållsrika!

Minnesstenen vid den gamla svenska kyrkan i byn

GOD JUL OCH ETT GOTT NYTT ÅR

önskar Karl-Erik Tysk